

Ein halbes Jahrhundert Büchereistellenarbeit in Deutschland 1910-1960. Zum fünfzigjährigen Bestehen der Staatlichen Büchereistelle für den Regierungsbezirk Arnsberg in Hagen 1910-1960. (Hagen), [Arbeitsgemeinschaft d. Staatl. Büchereistellen in Nordrh.-Westf.], (1960). 43 p. 21 cm.

/Die Gemeindebücherei in Nordrhein-Westfalen. Sonderh./

Az első német könyvtári központ (Büchereistelle) 50 éves fennállása alkalmából megjelent jubileumi füzet ennek a német közművelődési intézménynek a történetét ismerteti.

1910-ben állították fel Hagenben az első ilyen központot "Beratungs-Zentralstelle für das Bibliothekswesen der Provinz Westfalen" néven (Vesztfália könyvtárügyi tanácsadó központja). Feladata a vidéki (falusi és kisvárosi) közművelődési könyvtárügy kiépítésének előmozdítása volt, ösztönzés és tanácsok útján, de az "állami gyámkodás" jellegének még a látszatától is tartózkodva. Ez a tartózkodó magatartás nyomta rá a bélyegét erre az intézményre több mint husz éven át.

Az első ilyen könyvtári központ felállítását hamarosan több hasonló intézmény felállítása követte szerte az országban, nagyobb lendülettel az első világháború után. A költségvetési hitelek azonban csekélyek voltak, a közművelődési könyvtárak részéről viszont egyre nőtt az igény ezekkel az intézményekkel szemben. Az elméleti tanácsok mellett joggal vártak gyakorlati segítséget, így elsősorban tanfolyamok rendezését mellékfoglalkozású könyvtárosok képzésére. Legtöbbet áldozott az állam a határvidékek (így Szilézia, Schleswig) közművelődési könyvtárügyére. Schleswigben különösen a fejlett dán könyvtárügy ösztönző hatása érezhető. A Flensburg-i könyvtári központ új munkastilusával: "az aktív tanácsadással" mintaképévé lett a jövő ilyen intézményeinek.

A fasiszta korszak felismerte a könyvtári központokban, mint kulcsintézményekben rejlő propaganda-lehetőségeket. Kiépítette a könyvtári központok egységes hálózatát, az eddigi különféle elnevezések helyett 1937-től az egységes "Staatliche Büchereistelle" elnevezés alatt, s valamennyit egy berlini új országos központ, a "Reichsstelle für volkstümliches Büchereiwesen" alá rendelte. Az egész hálózat természetesen a fasiszta propagandamunkát volt hivatva szolgálni, ennek gyakorlati megvalósítását azonban a háborús események nehezítették.

1945 után újjászervezték a könyvtári központokat. Jelenleg 30 ilyen intézmény működik az NSZK 30 közigazgatási kerületében (Regierungsbezirk), '9 különféle elnevezés alatt. A többféle elnevezés mögött a munkamódszerek, hatáskör stb. bizonyos foku különbözősége rejlik.